

Biển Đông trong sự điều chỉnh chính sách đối ngoại của Ấn Độ¹

Nguyễn Thị Oanh^(*)

Trần Thanh Thủy^(**)

Tóm tắt: Trong khoảng hai thập niên đầu thế kỷ XXI, Ấn Độ đã có sự điều chỉnh chính sách liên quan đến Biển Đông, từ cách tiếp cận trung lập, bị động sang can dự chủ động, phòng ngừa tích cực và gia tăng can dự. Trên cơ sở phân tích các chính sách này, kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng: mặc dù không phải là một bên liên quan trực tiếp đến tranh chấp ở Biển Đông, nhưng cũng giống như các nước lớn khác, Ấn Độ luôn nỗ lực duy trì sự hiện diện và gia tăng ảnh hưởng của mình ở khu vực địa chính trị này. Điều đó cho thấy, Biển Đông đang trở thành một yếu tố quan trọng trong tính toán chiến lược của Ấn Độ trong bối cảnh nước này đang nỗ lực gia tăng vị thế trong khu vực và trên thế giới. Về tổng thể, Ấn Độ có cùng quan điểm và cách tiếp cận với các quốc gia Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam về tầm quan trọng của bảo vệ tự do hàng hải trên biển, trên không và việc giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình dựa trên Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển (UNCLOS). Ngoài ra, Ấn Độ cũng ủng hộ việc thúc đẩy để sớm ký kết Bộ Quy tắc ứng xử trong vấn đề Biển Đông. Việc Ấn Độ không phải là một bên liên quan trực tiếp nhưng chủ động can dự vào môi trường phức tạp ở Biển Đông không những phản ánh tham vọng đảm nhận một vai trò chiến lược lớn hơn ở khu vực Đông Nam Á và Thái Bình Dương mà còn cho thấy chiến lược mở rộng không gian ảnh hưởng của nước này ở khu vực hàng hải phía Đông.

Từ khóa: Ấn Độ, Biển Đông, Chính sách Hành động phía Đông, Điều chỉnh chính sách đối ngoại

Abstract: During the first two decades of the 21st century, India has shifted its policies towards the South China Sea from neutral, passive to proactive and increased engagement. The results of this policy analysis suggest that India assumes the role of a major country and consistently works towards maintaining its presence and enhancing its influence in the South China Sea, despite not being directly involved in the dispute. That indicates the South China Sea is becoming a crucial factor in India's strategy to enhance its position in the region and the world. India shares similar views and approaches with Southeast Asian countries, including Vietnam, on protecting freedom of navigation and overflight,

¹ Bài viết là kết quả nghiên cứu của Đề tài cấp cơ sở năm 2024 “Biển Đông trong chính sách đối ngoại của Ấn Độ”, do TS. Nguyễn Thị Oanh chủ nhiệm, Viện Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và Châu Phi chủ trì.

(*), (**) TS., Viện Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và Châu Phi, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam;

Email: nguyenoanh1010@gmail.com

as well as on resolving disputes in an amicable manner based on the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). India also supports the early conclusion of the Code of Conduct on the South China Sea. India's active involvement in the complex South China Sea environment, while not a direct stakeholder, reflects its ambition to play a larger strategic role in Southeast Asian and Pacific region while expanding its sphere of influence in the Eastern maritime region.

Keywords: India, South China Sea, Act East Policy, Foreign Policy Adjustment

Ngày nhận bài: 26/7/2024; Ngày duyệt đăng: 01/9/2024

1. Mở đầu

Hiện nay, Ấn Độ đã chuyển từ vị trí quan sát thụ động, trung lập sang can dự chủ động, phòng ngừa ngăn chặn và ở một góc độ nào đó còn góp phần giúp cân bằng quyền lực ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, trong đó có cả Biển Đông¹. Mặc dù Ấn Độ chưa đưa ra chính sách cụ thể, riêng biệt về Biển Đông, tuy nhiên, từ lịch sử, từ thực tế hiện diện của Ấn Độ ở khu vực này, từ các tuyên bố, văn bản ngoại giao của Ấn Độ, có thể thấy Ấn Độ có một cách tiếp cận xuyên suốt và liên tục đối với vấn đề Biển Đông. Thậm chí, từ cách tiếp cận của Ấn Độ, đã có những phản ứng khác nhau của các quốc gia trong khu vực và các bên liên quan ở vùng biển quan trọng này.

2. Lợi ích của Ấn Độ ở Biển Đông

Các mối liên kết thương mại, tự do hàng hải và trật tự khu vực dựa trên luật lệ được xem là các lợi ích của Ấn Độ khi can dự ở Biển Đông. Có một “chỗ đứng” và tầm ảnh hưởng nhất định ở Biển Đông có thể giúp Ấn Độ giảm phụ thuộc vào các quốc gia hàng hải về vấn đề vận chuyển năng lượng và kết nối qua đường biển.

2.1. Về chiến lược

Biển Đông nằm ở ngã ba Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương, và là trung tâm chiến lược nối liền Đông Á, Thái Bình Dương, Ấn Độ Dương, Nam Á và Trung Đông. Biển Đông cũng là vùng đệm, giúp Ấn Độ kết nối liên khu vực từ Ấn Độ Dương sang Thái Bình Dương. Thêm vào đó, trong bối cảnh Ấn Độ và Trung Quốc đang cạnh tranh chiến lược ở khu vực này thì Biển Đông được ví như một “bàn đạp” để mở rộng ảnh hưởng chiến lược của Ấn Độ tới Tây Thái Bình Dương. Nói cách khác, Biển Đông đóng vai trò “lá chắn phía Đông”, tận dụng ảnh hưởng cân bằng để chống lại Trung Quốc (Huỳnh Tâm Sáng, 2022). Biển Đông, khi nhìn từ Ấn Độ Dương, Đông Nam Á thì là “sân sau” của Ấn Độ, nhưng lại là “tiền sảnh” của Ấn Độ Dương khi nhìn từ Ấn Độ (Nguyễn Hoàng Giáp, 2013).

Hiện nay, Biển Đông là vấn đề nhạy cảm của chính trị toàn cầu với nguy cơ xung đột vũ trang luôn hiện diện liên quan đến tranh chấp về chủ quyền lãnh thổ giữa “năm nước, sáu bên” (Việt Nam, Philippines, Malaysia, Brunei và Trung Quốc cùng với vùng lãnh thổ Đài Loan), sự nổi lên của chủ nghĩa dân tộc trong khu vực, sự hiện diện của nhiều cường quốc bên ngoài. Điều này khiến Biển Đông được ví như chiếc hộp cộng hưởng các thách thức

¹ Sau khi trở thành Thủ tướng Ấn Độ, năm 2014, ông Narendra Modi đã chuyển đổi “Chính sách hướng Đông” (Look East Policy) thành “Chính sách Hành động phía Đông” (Act East Policy).

an ninh truyền thống và phi truyền thống cũng như việc thực thi luật pháp quốc tế và trật tự quốc tế dựa trên luật lệ.

Hơn nữa, đối với Ấn Độ, Biển Đông đóng vai trò là cửa ngõ chiến lược cho Chính sách Hành động phía Đông (Act East Policy - AEP) (Ministry of External Affairs, 2014), là một trong những động lực thúc đẩy Ấn Độ mở rộng hội nhập chính trị và kết nối kinh tế chặt chẽ hơn với các quốc gia Đông Nam Á (Granados, 2017: 123). Về mặt chiến lược, Biển Đông giúp Ấn Độ mở rộng ảnh hưởng và là địa bàn “thử nghiệm” các cam kết chính trị và an ninh với các quốc gia đối tác ở khu vực Đông Nam Á cũng như góp phần nâng cao vị thế của một nước lớn ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

2.2. Về kinh tế, an ninh năng lượng

Biển Đông là khu vực có trữ lượng dầu mỏ lớn, là tuyến đường hàng hải quan trọng và là huyết mạch thương mại của khu vực, giúp kết nối nền kinh tế Ấn Độ với các nước Đông Nam Á và Đông Bắc Á. Ở khía cạnh an ninh năng lượng, Biển Đông là địa bàn giúp Ấn Độ đạt được đồng thời hai mục tiêu: nguồn cung năng lượng và giảm bớt sự phụ thuộc năng lượng vào thị trường Mỹ, Nga. Cụ thể, Ấn Độ đã thực hiện các dự án năng lượng ngoài khơi với Việt Nam tại Biển Đông kể từ cuối những năm 1980 khi ONGC Videsh Limited (ONGC-VL) hợp tác với PetroVietnam (PVN) (Huỳnh Tâm Sáng, 2022). Bất chấp sự phản đối của Trung Quốc, các hoạt động hợp tác vẫn được duy trì cho thấy quyết tâm của Ấn Độ trong việc duy trì các lợi ích kinh tế trong khu vực. Bên cạnh đó, Biển Đông còn là hành lang vận tải giúp Ấn Độ kết nối với thị trường năng lượng của Nga. Cụ thể, năm 2019, Ấn Độ và Nga đã ký một bản Tuyên bố chung nhằm phát triển hành lang hàng

hải giữa Chennai (Ấn Độ) và Vladivostok (Nga). Hành lang này đi qua Biển Đông, do đó càng cho thấy quyết tâm của Ấn Độ trong việc duy trì ổn định, tự do tiếp cận hàng hải và hàng không ở Biển Đông.

3. Sự điều chỉnh chính sách của Ấn Độ đối với Biển Đông

Ấn Độ có quan điểm “Biển Đông là công việc của chúng tôi. Chúng tôi có các quyền lịch sử được thiết lập theo truyền thống và thông lệ quốc tế để đi qua Biển Đông mà không bị cản trở” (Gokhale, 2020), theo đó, *về cách tiếp cận*, động thái rõ nét nhất thể hiện sự thay đổi trong lập trường của Ấn Độ đối với vấn đề Biển Đông là Tuyên bố chung ngày 29/6/2023 của Ủy ban Hỗn hợp Ấn Độ - Philippines lần thứ Năm về hợp tác song phương đã nhấn mạnh rằng Ấn Độ kêu gọi Trung Quốc tuân thủ trật tự hàng hải dựa trên luật lệ và thừa nhận phán quyết của Tòa án Công lý Quốc tế năm 2016 (Ministry of External Affairs of India, 2023). Tháng 3/2024, trong tuyên bố chung với Philippines, Bộ trưởng Ngoại giao Ấn Độ S. Jaishankar một lần nữa nhấn mạnh rằng, “Ấn Độ kiên quyết ủng hộ Philippines bảo vệ chủ quyền quốc gia của mình” (Pant và cộng sự, 2024). Cả hai tuyên bố này phản ánh sự điều chỉnh trong cách tiếp cận của Ấn Độ đối với Biển Đông: từ lập trường thận trọng và trung lập trước đây sang thái độ quyết đoán, rõ ràng. Thái độ này phản ánh tham vọng chiến lược và kinh tế rộng lớn hơn của nước này trên trường quốc tế thông qua lập trường được nêu rõ ràng hơn, ủng hộ các điều khoản của luật hàng hải quốc tế, chủ quyền và quyền chủ quyền ở Biển Đông.

Về tổng thể, việc Ấn Độ ủng hộ một trật tự hàng hải quốc tế dựa trên luật lệ, đặc biệt là việc nhấn mạnh vào Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển năm 1982 (UNCLOS)

phản ánh lập trường chống lại các hành động đơn phương đe dọa sự ổn định của khu vực. Mặc dù bắt nguồn từ cách tiếp cận dựa trên nguyên tắc tự chủ chiến lược và con đường “trung đạo” của Ấn Độ, nhưng rõ ràng lập trường này đã gián tiếp lên án các yêu sách lãnh thổ của Trung Quốc ở Biển Đông. Điều đó cho thấy sự tự định vị của Ấn Độ với tư cách là một bên liên quan có trách nhiệm, cam kết vì sự ổn định và an ninh của khu vực (Tridib Chakraborti, Mohor Chakraborty, 2020).

3.1. Thúc đẩy thực thi luật pháp quốc tế

Trong môi trường bất ổn ở Biển Đông, *Ấn Độ nổi lên với vai trò là chủ thể thúc đẩy thực thi luật pháp quốc tế*. Việc Ấn Độ luôn khẳng định tầm quan trọng của tự do hàng hải và hàng không; thương mại hợp pháp không bị cản trở; và giải quyết hòa bình các tranh chấp trên cơ sở tôn trọng đầy đủ các quy trình pháp lý và ngoại giao phù hợp với những nguyên tắc được công nhận rộng rãi của luật pháp quốc tế, trong đó có các quy định được nêu trong UNCLOS đã góp phần định hình một cấu trúc dựa trên luật lệ, thượng tôn pháp luật đối với Biển Đông. Phát biểu khai mạc tại Hội nghị cấp cao Ấn Độ - ASEAN (2018) tại New Delhi, Thủ tướng Ấn Độ N. Modi khẳng định, “Ấn Độ chia sẻ tầm nhìn của ASEAN về hòa bình và thịnh vượng thông qua một trật tự dựa trên luật lệ đối với các đại dương và vùng biển. Sự tôn trọng luật pháp quốc tế, đặc biệt là UNCLOS, là hết sức quan trọng. Ấn Độ cam kết làm việc cùng ASEAN để tăng cường sự hợp tác và phối hợp thiết thực trong hải phận chung [...] Hợp tác ASEAN - Ấn Độ trong lĩnh vực hàng hải là một trong những lĩnh vực chủ chốt nhằm thúc đẩy tăng trưởng và phát

triển ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” (pmindia.gov.india, 2018).

Là một bên tham gia UNCLOS, Ấn Độ đề nghị tất cả các bên thể hiện sự tôn trọng tối đa đối với UNCLOS, nhằm duy trì trật tự pháp luật quốc tế cho các vùng biển và đại dương, giải quyết tranh chấp thông qua các biện pháp hòa bình mà không đe dọa hoặc sử dụng vũ lực, thực hiện tự kiểm chế trong việc tiến hành các hoạt động có thể làm phức tạp hoặc leo thang tranh chấp ảnh hưởng đến hòa bình và ổn định ở Biển Đông. Mặc dù một số quan điểm cho rằng phản ứng chính sách này của Ấn Độ ở Biển Đông là hết sức thận trọng và “có chừng mực”, nhưng có thể thấy Ấn Độ đã rất rõ ràng về chính sách. Bằng cách nhấn mạnh “ủng hộ tự do hàng hải, hàng không và thương mại không bị cản trở, dựa trên các nguyên tắc của luật pháp quốc tế, đặc biệt là UNCLOS”, Ấn Độ đã công khai và gián tiếp lên án các hành động đi ngược với luật pháp quốc tế của Trung Quốc ở Biển Đông (Chaturved, 2015).

3.2. Quản lý khác biệt với Trung Quốc nhằm tối đa hóa an ninh

Trong bối cảnh căng thẳng địa chính trị ở Biển Đông liên tục leo thang, lập trường chính sách của Ấn Độ đối với Biển Đông rõ ràng là liên quan đến nhân tố Trung Quốc. Thái độ quyết đoán và các yêu sách lãnh thổ của Trung Quốc ở Biển Đông và dọc theo biên giới đất liền của Ấn Độ có tác động tiêu cực đến sự ổn định của khu vực. Các hoạt động chiến lược của Ấn Độ ở Biển Đông bao gồm các cuộc tập trận hải quân thường xuyên và tăng cường hợp tác quân sự với các quốc gia Đông Nam Á do đó có mục đích kép: nhấn mạnh cam kết của Ấn Độ đối với an ninh khu vực và gián tiếp chỉ trích các tuyên bố phi pháp của Trung Quốc.

Đối với Ấn Độ, các hành động của Trung Quốc ở Biển Đông, đặc biệt là việc kiểm soát các eo biển quan trọng ở Biển Đông đang ảnh hưởng trực tiếp đến quyền tiếp cận và quyền tự do hàng hải, điều này tác động nghiêm trọng đến lợi ích của Ấn Độ (Sahu, 2019). Để Biển Đông không bị biến thành “ao nhà” của Trung Quốc, Hải quân Ấn Độ đang nỗ lực thúc đẩy gia tăng hiện diện và xây dựng các quan hệ đối tác hải quân ở khu vực Đông Nam Á. Thậm chí, Ấn Độ cũng được xem là đang tận dụng sự bất đồng của một số quốc gia Đông Nam Á với Trung Quốc nhằm “lấp đầy khoảng trống” đối tác với tư cách là bên liên quan có trách nhiệm ở Biển Đông (Pant và cộng sự, 2017).

Ấn Độ coi sự quyết đoán của Trung Quốc ở Biển Đông là mối đe dọa đối với cán cân quyền lực trong khu vực. Việc Ấn Độ thúc đẩy hợp tác song phương với một số quốc gia Đông Nam Á và hợp tác đa phương với Nhật Bản, Hoa Kỳ ở Biển Đông đã va chạm lợi ích với Trung Quốc ở khu vực này. Từ năm 2007, Bắc Kinh đã phản đối dự án thăm dò năng lượng mà Ấn Độ triển khai với Việt Nam ở Biển Đông, tuy nhiên Ấn Độ đã công khai ủng hộ Việt Nam và Philippines, đồng thời tiếp tục hợp tác với Việt Nam trong việc thăm dò hydrocarbon ở Biển Đông. Trong các tuyên bố song phương với Philippines, Ấn Độ đã thừa nhận khu vực này là một phần của biển Tây Philippines và không công nhận các tuyên bố của Trung Quốc ở Biển Đông (Sahu, 2019).

3.3. Chính sách ngoại giao hàng hải

Yếu tố ngoại giao hàng hải đã được đề cập từ Chính sách hướng Đông. Các khía cạnh cụ thể của ngoại giao hàng hải của Ấn Độ ở Biển Đông tập trung vào nội dung xây dựng năng lực được thể hiện ở vấn

đề đào tạo, huấn luyện hải quân, tập trận chung, hỗ trợ công nghệ hàng hải, sản xuất và công nghiệp đóng tàu,... với các đối tác ở khu vực Đông Nam Á. Trên cơ sở này, Ấn Độ giúp đỡ các đối tác ở Biển Đông xây dựng năng lực, hành động tập thể, phát triển bền vững và hợp tác với các chủ thể ngoài khu vực Ấn Độ Dương để đảm bảo tính minh bạch cao hơn, pháp quyền và giải quyết tranh chấp một cách hòa bình.

3.4. Chủ thể cân bằng bên ngoài

Nguyên nhân của việc đóng vai trò là “chủ thể cân bằng bên ngoài” trong vấn đề Biển Đông của Ấn Độ bắt nguồn từ việc quốc gia này không có yêu sách cũng như không phải là một bên liên quan trực tiếp tới Biển Đông. Tuy nhiên, với tư cách là một nước lớn đang nỗ lực trở thành cường quốc, Ấn Độ muốn đóng vai trò là một chủ thể có trách nhiệm trong ổn định tình hình tái cân bằng an ninh ở Biển Đông.

Nội dung chính sách này được thể hiện ở việc Ấn Độ cố gắng thúc đẩy hợp tác với các quốc gia có tranh chấp lãnh hải với Trung Quốc ở Biển Đông nhưng đồng thời cũng thúc đẩy các chính sách hợp tác về khía cạnh kinh tế đa phương với Trung Quốc. Do đó, với tư cách là một quốc gia không tiếp giáp với Biển Đông, Ấn Độ ưu tiên nguyên tắc “phòng thủ” hơn là “can dự trực tiếp”. Cũng vì vậy, đối với vấn đề Biển Đông, sự hiện diện của Ấn Độ được đánh giá là sự can dự của một “nước lớn ôn hòa” với mục tiêu chính là quản lý sự khác biệt với Trung Quốc, để không đẩy các khác biệt với Trung Quốc ở Biển Đông thành mâu thuẫn trực tiếp trong quan hệ Ấn - Trung. Điều này khiến Ấn Độ hành động “tiết chế hơn”, nhằm tránh khiêu khích với Trung Quốc (Sahu, 2019).

Như vậy, chính sách của Ấn Độ vẫn phản ánh quan điểm duy trì là một trong

các bên liên quan bên ngoài có trách nhiệm trong vấn đề Biển Đông. Sự tham gia của Ấn Độ ở khu vực Đông Nam Á nói chung và Biển Đông nói riêng ban đầu chủ yếu là về kinh tế, tuy nhiên đã dần mở rộng sang các mục tiêu chiến lược với quan điểm và chính sách xuyên suốt là ủng hộ các nguyên tắc tự do hàng hải, hàng không, giải quyết các xung đột bằng biện pháp hòa bình, thượng tôn pháp luật, cụ thể là UNCLOS.

4. Đánh giá thực tiễn triển khai chính sách

Hiện nay, Ấn Độ đang xây dựng các mối quan hệ đối tác an ninh ở Biển Đông. Theo đó, Ấn Độ đã nhấn mạnh không chỉ hội nhập chính trị, kinh tế mà còn mở rộng hợp tác an ninh với các quốc gia đối tác ở khu vực Đông Nam Á, điển hình là Myanmar, Việt Nam, Malaysia, Singapore và Philippines.

Việc triển khai ngoại giao hàng hải của Ấn Độ ở Biển Đông tập trung vào các vấn đề chính như: Tăng cường các hoạt động chia sẻ quan điểm về tầm quan trọng và an ninh Biển Đông; Triển khai hoạt động thăm dò và khai thác dầu khí hợp pháp tại vùng biển này; Triển khai hoạt động diễn tập chung, huấn luyện hải quân song phương với các đối tác trong khu vực,... (Huỳnh Tâm Sáng, 2016); Kêu gọi tôn trọng trật tự hàng hải dựa trên luật lệ. Điều này cho thấy Ấn Độ can dự ngày càng chủ động và nhấn mạnh đến tính hành động hơn đối với vấn đề Biển Đông, đặc biệt là phản ánh quan điểm hòa bình, tuân thủ các chuẩn mực luật pháp quốc tế và thái độ kiên quyết của Ấn Độ trong việc giải quyết các vấn đề Biển Đông. Rõ ràng, việc Ấn Độ luôn ủng hộ vai trò trung tâm của ASEAN và tăng cường hiện diện quân sự, thực hiện các thỏa thuận thăm dò và khai thác dầu khí ở Biển Đông đã góp phần duy trì ổn định ở khu vực Đông Nam Á.

Mặc dù, chính sách của Ấn Độ đối với Biển Đông đang ngày càng định hình rõ nét, nhưng đối với những xung đột, tranh chấp lãnh hải ở Biển Đông hiện nay, Ấn Độ vẫn duy trì cách tiếp cận không can dự trực tiếp vào các tranh chấp lãnh thổ song phương của các quốc gia khác, thay vào đó thường nhấn mạnh đến việc tuân thủ luật pháp quốc tế, UNCLOS và tự do hàng hải. Nói cách khác, cách tiếp cận của Ấn Độ trong vấn đề Biển Đông vẫn khá mềm mỏng, tránh đối đầu trực diện, đặc biệt là với Trung Quốc. Như vậy, đối với vấn đề Biển Đông vốn đang đối diện với nguy cơ leo thang xung đột và mất cân bằng thì Ấn Độ vẫn duy trì một cách tiếp cận và phản ứng thận trọng, thể hiện hình ảnh của một “cường quốc ôn hòa”.

(i) *Triển khai chính sách thúc đẩy thực thi luật pháp quốc tế ở Biển Đông và chủ thể cung cấp an ninh (security provider) ở khu vực Đông Nam Á*

Trong phát biểu tại Hội nghị cấp cao ASEAN - Ấn Độ lần thứ 12, Thủ tướng N. Modi đã khẳng định quan điểm của Ấn Độ về tự do hàng hải, giải quyết tranh chấp ở Biển Đông, trách nhiệm của các bên trong bảo vệ an ninh hàng hải, hàng không phù hợp với luật pháp quốc tế. Cụ thể, “đối với hòa bình và ổn định ở Biển Đông, cần tuân thủ chuẩn mực và luật pháp quốc tế, bao gồm UNCLOS. Chúng tôi cũng mong muốn rằng có thể thực hiện thành công Hướng dẫn thực hiện Tuyên bố của các bên về ứng xử ở Biển Đông (DOC) năm 1982 và Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC) có thể sớm đạt được trên nguyên tắc đồng thuận” (Ministry of External Affairs of India, 2014).

Đối với phán quyết của Tòa án Trọng tài thường trực Liên Hợp Quốc về tranh chấp lãnh hải giữa Trung Quốc và

Philippines, Ấn Độ đã thể hiện lập trường rõ ràng rằng: với tư cách là thành viên của UNCLOS, New Delhi kêu gọi tất cả các bên hết sức tôn trọng UNCLOS, công ước thiết lập trật tự pháp lý quốc tế tại các vùng biển và đại dương. Ngoài ra, bất chấp phản đối của Trung Quốc, Ấn Độ vẫn phối hợp với Tập đoàn Dầu khí Việt Nam thăm dò khai thác dầu Lô số 128 trên Biển Đông. Việc triển khai chính sách này được xem là nỗ lực nhằm khẳng định sự hiện diện của Ấn Độ tại khu vực mà Trung Quốc thể hiện hành động gây hấn.

(ii) *Triển khai chính sách ngoại giao hàng hải*

Ấn Độ đã chủ động tham gia, can dự vào vấn đề Biển Đông, rõ nét nhất là việc tăng cường sự hiện diện hải quân và thắt chặt quan hệ với các đối tác có tranh chấp lãnh hải với Trung Quốc. Việc triển khai ngoại giao hàng hải của Ấn Độ ở Biển Đông chủ yếu được thể hiện thông qua các cuộc tập trận hải quân, thăm cảng và phát triển năng lực với hải quân đối tác, ngoài ra còn thông qua các cuộc tập trận đa phương quy mô lớn như MILAN, hoặc các cuộc tập trận hải quân song phương như Cuộc tập trận song phương hàng hải Singapore-Ấn Độ (SIMBEX). Sự tham gia trên biển của Ấn Độ với các nước Đông Nam Á là minh chứng cho chiến lược hội nhập sâu hơn của nước này trong khu vực châu Á-Thái Bình Dương.

Ngoài ra, Ấn Độ cũng triển khai hợp tác quốc phòng với các nước Đông Nam Á. Việc hợp tác ở Biển Đông và Vịnh Bengal đã cho phép các quốc gia ASEAN và Ấn Độ duy trì và củng cố mối quan hệ, chẳng hạn như các chuyến thăm cảng và quá cảnh của tàu hải quân. Chính sách ngoại giao hàng hải của Ấn Độ được thực hiện thông qua lực lượng hải quân và được

triển khai qua ba kênh chính: (i) liên kết kinh tế và thương mại của Ấn Độ ở Thái Bình Dương; (ii) xem an ninh hàng hải ở Đông Nam Á như địa bàn thử nghiệm cho luật hàng hải quốc tế mà Ấn Độ muốn thực thi; qua đó, (iii) đạt được trạng thái cân bằng chiến lược trong khu vực. Về bản chất, việc Ấn Độ tham gia hàng hải với ASEAN là nhằm củng cố sự hiện diện của Hải quân Ấn Độ ở Biển Đông thông qua triển khai các hoạt động hợp tác quân sự với Việt Nam, Myanmar, Thái Lan và Philippines.

Cuối tháng 5/2024, Hạm đội phía Đông của Hải quân Ấn Độ đã kết thúc một đợt triển khai hoạt động quan trọng ở Biển Đông, bao gồm các chuyến ghé cảng tại Singapore, Việt Nam, Philippines, Malaysia và Brunei. Đợt triển khai này, cùng với chuyến thăm trước đó của một tàu Cảnh sát biển Ấn Độ, nhấn mạnh sự tham gia ngày càng tăng của Ấn Độ vào hoạt động hàng hải ở khu vực Đông Nam Á, đặc biệt là trong bối cảnh các tranh chấp hàng hải đang diễn ra giữa Trung Quốc và một số quốc gia ASEAN (*The Diplomat*, 2024).

Trong quá trình can dự vào Biển Đông, Ấn Độ xem Việt Nam là một nhân tố đi đầu trong tính toán chiến lược của mình. Hợp tác hải quân giữa Việt Nam và Ấn Độ cũng được đẩy mạnh. Ấn Độ liên tục đưa tàu Hải quân đến thăm và diễn tập cùng Hải quân Việt Nam. Đến nay, Ấn Độ là quốc gia duy nhất tập trận hải quân chung thường xuyên với Việt Nam ở cảng Thành phố Hồ Chí Minh, Nha Trang, Đà Nẵng và Hải Phòng (tháng 8/2014, tháng 6/2016, tháng 9-10/2017, tháng 5/2018), cảng quốc tế Cam Ranh (tháng 5/2016). Đặc biệt, hai nước cũng tiến hành hợp tác thăm dò và khai thác tài nguyên dầu khí ở Biển Đông (Pukhrem, 2021).

Mặc dù đã có những tuyên bố rõ ràng về vấn đề Biển Đông, tuy nhiên thực tiễn triển khai chính sách của Ấn Độ ở khu vực này còn hạn chế. Theo đó, có một số nguyên nhân hạn chế vai trò của Ấn Độ ở Biển Đông là khía cạnh hỗ trợ quân sự, nâng cao năng lực và triển khai trực tiếp lực lượng quân sự để hỗ trợ và ổn định tình hình. Điều này phần nào hạn chế khả năng và mức độ can thiệp đối với các vấn đề an ninh ngoại vi, hay khu vực láng giềng mở rộng như Biển Đông.

5. Kết luận

Hiện nay, Ấn Độ được xem là nước lớn đang trỗi dậy. Trong vai trò là cường quốc quân sự, Ấn Độ luôn khẳng định tuân thủ pháp luật, tôn trọng luật pháp quốc tế, hướng tới một trật tự khu vực dựa trên các nguyên tắc thay vì thừa nhận sự leo thang của quyền lực và cạnh tranh quyền lực. Quan điểm xuyên suốt của Ấn Độ về vấn đề Biển Đông là ủng hộ tự do hàng hải ở các vùng biển quốc tế, bao gồm Biển Đông, quyền lưu thông phù hợp với các nguyên tắc được chấp nhận của luật quốc tế và giải quyết các tranh chấp bằng biện pháp hòa bình dựa trên sự tôn trọng DOC. Như vậy, trong môi trường bất ổn ở Biển Đông, Ấn Độ nổi lên với vai trò là chủ thể thúc đẩy thực thi luật pháp quốc tế. Tuy nhiên có thể thấy rằng, Ấn Độ đang duy trì một cách tiếp cận và phản ứng thận trọng, thể hiện hình ảnh của một “cường quốc ôn hòa”. Sự hiện diện của một nước lớn đang trỗi dậy và đang muốn gia tăng ảnh hưởng ở khu vực nhạy cảm như Biển Đông cần sự phản ứng quyết đoán hơn là sức mạnh ôn hòa đó, không những để đảm bảo lợi ích an ninh quốc gia cho Ấn Độ và cho các đối tác của New Delhi, mà còn để khẳng định sức mạnh và vị thế đang lên của Ấn Độ trên trường quốc tế □

Tài liệu tham khảo

1. Chaturved, Rajeev Ranjan (2015), “South China Sea: India’s maritime gateway to the Pacific”, *Strategic Analysis*, Vol. 39, No. 4, pp. 360-377.
2. Nguyễn Hoàng Giáp (Chủ biên, 2013), *Cạnh tranh chiến lược ở khu vực Đông Nam Á giữa một số nước lớn hiện nay*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Granados, Ulises (2017), “India’s approaches to the South China Sea: priorities and balances”, *Asia & the Pacific Policy Studies*, Vol. 5, Iss.1, pp. 122-137.
4. Ministry of External Affairs of India (2014), *Remarks by the Prime Minister at 12th India-ASEAN Summit*, Nay Pyi Taw, Myanmar, November 12, 2014.
5. Ministry of External Affairs of India (2023), *Joint Statement on the 5th India-Philippines Joint Commission on bilateral cooperation*, <https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/36743/Joint+Statement+on+the+5th+IndiaPhilippines+Joint+Commission+on+Bilateral+Cooperation>
6. Malik, Mohan (2016), “India’s response to the South China Sea verdict”, *The American Interest*, <https://www.the-american-interest.com/2016/07/22/indias-response-to-the-south-china-sea-verdict/>
7. Pant, H., & Deb, A. (2017), *India-ASEAN partnership at 25*, Observer Research Foundation (ORF), http://cf.orfonline.org/wpcontent/uploads/2017/07/ORF_Issue_Brief_189_India-ASEAN.pdf
8. Pant, Harsh V., & Basu, Pratinashree (2024), *India’s nuanced approach in the South China Sea*, <https://www.orfonline.org/research/indias-nuanced-approach-in-the-south-china-sea>

(xem tiếp trang 43)